

J.L Cohen

Overretssagfører

Skønt Jødeforfølgelserne måtte forudses som nærforestående efter begivenhederne den 29. august, gjorde jeg ingen forberedelse til flugt, ja bestemte mig end ikke til, hvis mulighed gaves, at ville flygte. Iøvrigt kendte jeg dengang ingen mulighed og vidste heller ikke om andre, at de var flygtede eller forberedte flugt.

Nogle dage før 26. september (Christian X's fødselsdag) telefonerede min kone ved 3 tiden til mig på mit kontor, at hun syntes, at det var bedst, at jeg tog nogle dage på landet og bad mig komme hjem straks. Hun var blevet advaret af en af vore bekendte, en tysk-jødisk emigrant, dr. phil. Karl Berger, der atter var advaret af malermester Fischer, Viggo Rothesvej, Hellerup, på hvilken vej vi også boede.

Samme eftermiddag ved 5 tiden tog jeg medførende en lille håndkuffert uden forudgående aftale ud til "Meulenberg" ved Snekkersten, hvor familien Carøe i mange år har haft rekreativshjem, og hvor min kone og jeg ofte havde opholdt os. Jeg tog alene afsted og hele min flugt og min flygtningetilværelse udstod jeg alene, idet min kone, som ikke er jødinde, ikke mente sig truet og mente at kunne gøre mere nytte ved at blive herhjemme, hvor vore 2 unge døtre, der begge var gift med ikke-jøder, og hvoraf den ældste havde et 3 måneders barn, ligeledes blev. Om den yngste af vore døtre dog yderligere senere.

På "Meulenberg" traf jeg daværende kaptajn Tage Hansens hustru; hendes mand var sammen med andre officerer interneret på "Marienlyst" ved Helsingør. Hun rådede mig på det alvorligste til at forsøge flugt til Sverige og mente at kunne skaffe mulighed derfor gennem "Studenternes Efterretningstjeneste". Da jeg derefter tog beslutning om at flygte, blev en forbindelse lovet mig, - hvornår kunne naturligvis ikke siges. Samtidig var det fra flere andre sider (nuværende godsejer Otto Wilhjelms, Orenæs, og læge Karen Svejstrup) tilbudt min kone at skaffe flugtmuligheder for mig, og de dertil nødvendige penge blev betalt, hvor meget og til hvem ved jeg ikke.

Da "Meulenberg" efterhånden blev samlingssted for mange flygtninge og stedet derfor udsat, tilbød fru Jessie Moltke, født Carøe, og hendes mand mig at bo hos dem i deres nærliggende villa "Trekanten", og dør fik jeg den 1. oktober telefonisk besked om at være på Nørreport station til et angivet klokkeslet og med en lilla blomst i knaphullet. Kort efter kom imidlertid Otto Wilhjelms op til "Meulenberg" for at hente mig; han havde også sin forbindelse med plads til mig i orden, og ville ikke have, at jeg ventede længere med at flygte. Vi blev imidlertid

enige om, at jeg skulle benytte ”studenternes” forbindelse, og en anden kunne da få min mulighed til flugt gennem hans forbindelse. Med det almindelige Helsingørtog kørte vi da den 1. oktober om morgenen til Nørreport; han skaffede mig opholdssted på et kontor ved Nørrevold, indtil det tidspunkt var kommet, da jeg kunne træffe ”studenternes” forbindelse. I en taxa lev jeg kørt til en lejlighed på Østerbro, vistnok kommunelærer Fosmark; han spurgte mig, hvor meget jeg kunne betale; såvidt jeg husker havde jeg lidt over 3.000 kr. hos mig, og dem tilbød jeg; men det var efter hans sigende ikke nok, jeg måtte skaffe 1 eller 2.000 kr. mere. Telefonen turde jeg af hensyn til min familie ikke bruge, og jeg vidste ingen udvej til at skaffe flere. Efter ca. 2 timers ventetid, fik jeg at vide, at jeg kunne komme afsted mod at betale de 3.000 kr. Fru Fosmark tog derefter med mig med toget fra Østerport station over hovedbanestationen til Hedehusene, hvor jeg overnattede hos en af hendes slægtninge lærer Bachmann (hvis søn Peter senere blev skudt af tyskerne). Bachmann fulgte mig næste morgen til jernbanestationen i Hedehusene, hvorfra jeg over Køge skulle køre til Stege, hvorfra det ventedes, at jeg skulle udskibes. I Køge havde jeg et ophold på en times tid, som jeg tilbragte på kirkegården – det mest ensomme sted. Ankomsten til Stege blev jeg ført til det største hotel (navnet har jeg glemt, hvor der var en pålidelig tjener, vistnok norskfødt). Der var der samlet en del mig hidtil ubekendte flygtninge.

Imidlertid var det bleven ret stærk blæst og den skipper, der skulle sejle os over, turde ikke sejle; sejladsen blev udsat til næste dag og denne dag atter til den næste. Det viste sig da, at ”Studenternes” repræsentant kaldet ”Christiansen”, men vistnok hed Fosmark (en nevø til læreren?) ikke kunne finde skipperen. Imidlertid turde man ikke lade os blive længere på hotellet, da det havde begyndt at vække opsigt, at der boede så mange jøder på hotellet, – og der var jo tyske soldater i Vordingborg.

Vi blev da kørt ud til ”Liselund”, hvor vi overnattede på et høloft, som blev trukket tæt med hø. Næste morgen blev det os meddelt, at vi sikkert ville komme over med en svensk skonnert, som allerede havde en del flygtninge om bord, og som ville kaste anker udfor klinten, således at vi i en båd kunne blive sejlet ud til den. Bortkørslen fra ”Liselund” blev dog stadig udsat og dette skyldtes følgende: Proprietær Verner Henriques, Landsledgård på Møen, havde for sig og sin familie truffet aftale med en skipper, som skulle tage dem om bord et sted fra klinten; imidlertid havde de ikke fundet skipperen, og Henriques, der ikke havde anden skibslejlighed, havde derfor bedt om, at han og familien kunne komme med vor forbindelse ud til den svenske skonnert.

Endelig kom vi afsted fra ”Liselund” og kørte ud til klinten, hvor vi så svenskeren og den lille båd, som skulle sejle os ud til svenskeren, og vi begyndte

nedstigningen ad klinten. Da vi var kommet et godt stykke ned, hørte vi flyvemaskiner nærme sig; de satte kurs mod det sted, vi var; vi fik af vor leder besked om at skjule os bedst muligt under buske og forsøge under buskene at kravle opad igen og gemme os i skoven. Flyvemaskinerne kredsede nogle gange over stedet og fløj derefter tilbage til Vordingborg; vi måtte i nogen tid blive i skoven, indtil vi havde vished for, at der ikke var sendt tyskere ud for at fange os. Derefter gik turen tilbage til Liselund. Skonnerten var sejlet uden os. Vi var altså lige langt.

Men hen mod aften kom frelsen. Den skipper, som skulle have sejlet familien Henriques over, blev fundet i et læ i klinten, hvor han havde ligget og ventet. Han var nu villig til at tage ikke blot familien Henriques, men også de andre på Liselund samlede flygtninge, – dog i 2 omgange, da båden ikke kunne rumme de 20 à 30 ventende. Imidlertid betingede skipperen sig 20.000 kr. mere, end familien Henriques havde betalt, og ingen af os andre havde flere penge eller mulighed for at skaffe dem. Henriques sendte bud til købmand Carøe i Stege for at få pengene, og da skipperen havde fået disse 20.000 kr., kunne overfarten ske og blev tilendebragt uden yderligere vanskeligheder med landingssted i Trelleborg.

Efter befrielsen fik denne flygtningstransport et efterspil, idet Henriques henvendte sig til dem, der var kommet over med hans transport, med anmodning om at betale ham en andel af de nævnte 20.000 kr. Jeg tog det parti at betale min andel, men andre ville ikke betale ud fra den betragtning, at det var familien Henriques, der var årsag til, at vi ikke nåede at komme ned den svenske skonnert. Forholdet med hensyn til skipperens krav om de 20.000 kr., inden han begyndte transporten, blev – såvidt jeg erindrer – genstand for en retsforfølgning ved retten i Stege; detaljer herom husker jeg ikke, men der blev skrevet derom i de lokale aviser og Verner Henriques kender sikkert dertil. -